

Laborite käsiraamatud – väärtuslik praktiline ja õppematerjal

Karel Tomberg – Eesti Laborimediitsiini Ühing, PERHi diagnostikakliinik

Ühendlabori käsiraamat IV.
Toimetajad Urmas Siigur
ja Kaja Kallion. Tartu,
Tartu Ülikooli Kliinikumi
ühendlabor; 2012; 659 lk.

Kesklabori käsiraamat.
Koostanud ja toimetanud
Eleonora Ellervee, Viive
Herne, Marina Ivanova,
Natalja Juhanson, Valentina
Kolesnikova, Liisa Kuhi,
Marge Kütt, Ellind Lind, Kaja
Mutso, Maiga Mägi, Aleksei
Nelovkov, Svetlana Norman,
Linda Pirozkova, Jelena Roine,
Elo Saue, Eola Valdre ja Vaike
Viia. Tallinn, Ida-Tallinna
Keskhaigla; 2012; 399 lk.

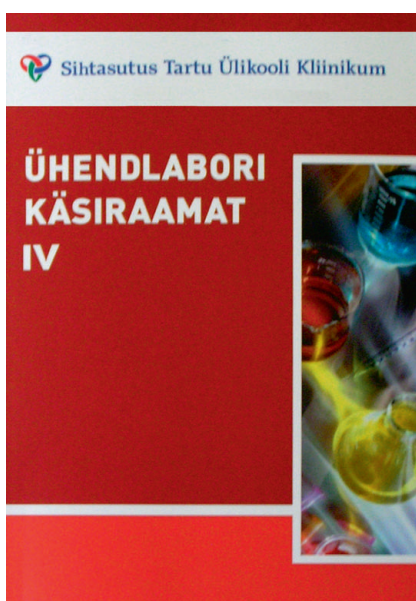
Quattromed HTI
Laboriteatmik. Tartu;
Quattromed HTI; 2012; 307 lk.

Käesoleval aastal on Eestis trükivalgust näinud kolm meditsiinilaborite käsiraamatut, kus on tutvustatud põhjalikult meie juhtivates kliinilistes laborites tehtavaid uuringuid. TÜ Kliinikumi ühendlabori käsiraamatul ilmus IV väljaanne, mille toimetajateks on Urmas Siigur ja Kaja Kallion, kes vahetas selles rollis välja esimest kolme väljaannet toimetanud Eesti laborimediitsiini *Grand Lady* dr Ene Ora. Käsiraamatus on käsitletud tähestikulises järjekorras kõiki ülikoolihaigla ühendlaboris tehtavaid uuringuid, nende näidustusi, analüüsieelseid tingimusi, teostamise kohta ja sagedust, meetodikaid, referentsväärtusi ja kliinilist tähendust. Teos on muutunud varasemast oluliselt mahukamaks ja sisaldab 523 uuringupeatükki, tähestikulist ja aineindeksit ning lühendiregistrit. Ühendlabori laboriuuringute valik on kõige ulatuslikum Eestis, iseäranis kiiresti on täienenud mole-

kulaardiagnostiliste ja geneetiliste testide valik.

Ida-Tallinna Keskhaigla (ITK) kesklabori esimene käsiraamat ilmus 2003. aastal, nüüd ilmusele III väljaanne. Käsiraamatus on uuringud rühmitatud valdkondade kaupa (hematoloogilised, kliinilise keemia ja immuunanalüüsi uuringud jt) ning leheküljed varustatud värvikoodidega, et hõlbustada mingi valdkonna leidmist. 275 uuringupeatükki koondav kogumik on varustatud sisukorra, tähestikulise registri ja pildimaterjaliga. Uudsena on iga peatüki lõpus toodud kirjanduse loetelu, mis võimaldab hinnata esitatud teabe ajakohasust.

Quattromed HTI laboriteatmiku X väljaanne sisaldab nii proovivõtu kui ka labori käsiraamatu elemente. Rõngasköites teos on jagatud peatükkideks: analüüsiseade, koondtabel, uuringumaterjalide võtmine, proovide transport, tellimuse tege-

mine, tulemuste interpretatsioon. 171 uuringut on rühmitatud valdkonniti. Uuendena on käsitletud lisauuringute tellimist ja uuringute kriitilisi väärtusi.

Viimastel aastatel on Eesti Labo-
rimeditsiini Ühing uuendanud ja ühtlustanud laboriuuringute ja proovimaterjalide eestikeelset terminoloogiat (vt lähemalt <http://www.elmy.ee/index.php?page=139>). Seda oskussõnavara on tarvitatud ka käsiraamatutes ning seda on soovitatav kasutada ka teadusartiklite autoritel, ajakirjade toimetajatel jt.

Et laborid kasutavad eri tootjate määramismetoodikaid ja osa

metoodikaid ei ole rahvusvaheliselt standarditud, on laborite käsiraamatud arstidele ka hädavajalik referentsväärtuste allikas. Need käsiraamatud on väärtuslik praktiline töövahend nii klinitsistidele kui ka laboritöötajatele ning õppe-
materjal tudengitele ja residentidele, kuid siiski ei asenda käsiraamat laboriarsti konsultatsiooni uurin-
gute tellimisel ja tõlgendamisel konkreetsetes kliinilises olukorras ning koosmõjus teiste uuringute ja saadava raviga.

Sarnaselt „Encyclopaedia Britannica’ga“ on nii TÜ Kliinikumi ühendlabori kui ITK kesklabori käsiraamatu autorid teatanud, et

äsjalgunud käsiraamatu paberväljaanded jäävad viimaseks ning edaspidi keskendutakse võrguversiooni arendamisele. Ka teised laborid on üha enam tutvustanud oma uurin-
gud laborite kodulehekülgedel.

Trükitud käsiraamatud on meditsiinitöötajatele tasuta ning nende saamiseks tuleks saata e-kiri aadressil

- diana.liivat@kliinikum.ee (TÜK ühendlabori käsiraamat);
- vilve.ainson@itk.ee (ITK kesklabori käsiraamat);
- klienditugi@quattromed.ee (Quattromed HTI laboriteatmik).

karel.tomberg@regionaalhaigla.ee

Mittesteroidsete põletikuvastaste ainete kasutamine suurendab müokardiinfarkti kordumise riski

Tavaliselt on südameinfarkti kordumise risk suurem esimese aasta vältel pärast esmast haigestumist. Aastate möödudes risk väheneb.

Taanis korraldatud uuringus püüti selgitada, kas mittesteroidsete põletikuvastaste ainete (NSAID) kasutamine suurendab südameinfarkti kordumise riski.

Vaatluse all oli ajavahemikul 1997–2009 südameinfarkti põdenud 99 187 isikut. Andmed koguti esimese viie aasta vältel pärast esmast haigestumist.

Vaatlusalustest 44% kasutas pikema aja vältel NSAIDe. Uuritute koguhulgast suri infarktile järgnenud esimese 5 aasta jooksul 28 693 isikut (29%). Sealjuures oli NSAIDide kasutajate seas suurem oluliselt suurem kui mittekasutajatel (riskisuhe 1,59 igal infarktile järgnenud aastal). Seega ei

vähenenud NSAIDide kasutajatel korduva infarkti risk esmahaigestumisele järgnenud aastate jooksul.

Uuringust järeldub, et müokardiinfarkti põdenud haigetele tuleb NSAIDe määrata ettevaatlikult, kaaludes hoolikalt riske ja võimalikku kasu.

ALLIKAS

Olsen AM, Fosbøl EL, Lindhardsen J, et al. Long term cardiovascular risk of NSAID use according to time passed after first-time myocardial infarction: a nationwide cohort study. *Circulation* 2012; doi 10.1161/CIRCULATIONAHA.112.112607.

LÜHIDALT